

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

תוכן עניינים

- א. בענבים עומדות להבצר ... כבצורות דמיין1
- ב. לעולם אינו חייב עד שיטעננו בדבר שבמדה שבמשקל ושבמנין ויודה לו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין.....4
- ג. מנורה גדולה יש לי בידך אין לך בידי אלא ... אזור ... קטנה פטור ... כור תבואה יש לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא לתך חייב מנורה בת עשר ליטרין יש לי בידך אין לך בידי אלא בת חמש ליטרין ... במנורה של חליות ... הואיל ויכול לגוררה ולהעמידה על חמש ליטרין.....5
- ד. המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון ... סלע הליתך עליו ... סלע הליתני עליו וסלע היה שוה פטור ... ושלושה דינרים היה שוה חייב ... ושתיים היה שוה ... וסלע היה שוה פטור ... וחמשה דינרים היה שוה חייב ומי נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון.....6
- ה. האי מאן דאזופיה אלפא זווי לחבריה ומשכן ליה קתא ... יכול הוא שיאמר לו כלום הליתני אלא על המשכון אבד המשכון אבדו מעותיך אבל המלוה אלף זוז בשטר והניח משכון בידו דברי הכל אבד המשכון אבדו מעותיו.....8

דף מג.

א. בענבים עומדות להבצר ... כבצורות דמיין

כבר התבאר במסכת גיטין דף לט. ולעיל דף מב: שהתובע את חבירו וטענותיו הם בדבר המחובר¹ לקרקע שעדיין צריך לקרקע הרי הוא בקרקע, ואם אינו צריך לקרקע כגון ענבים העומדות ליבצר², אינו בקרקע.

¹ שו"ע ונו"כ חו"מ צה ב

² כתב הסמ"ע (סק"י) דכתב בדרישה (סעיף ה) דר' מאיר (שבועות מב ב) ס"ל אפילו צריכה קצת לקרקע הו"ל כמו שאינם צריכים לקרקע. ומשמעות הגמרא דסנהדרין (טו א) ובגיטין (לט א) דמיירי דאי עומדים עוד בקרקע מכחשי, אבל אי משבחי כשעומדים עוד בקרקע לא הוי כקצור לכו"ע לא משמע כן. ודוחק לומר כמש"כ הר"ן (שבועות כד א) הואיל ולבסוף כשיהיה נגמרים מכחשי, אף עכשיו דלא מכחשי מ"מ הו"ל כקצור, דמה בכך סוף כל סוף עכשיו משבחי, ולכן ברור דר' מאיר מיירי דאין צריך לקרקע כלל. אורים יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

לפיכך עשר גפנים טעונות, שבצר ראובן ה' מהם, וה' מהם עדיין טעונות, ושמעון טוענו ואומר עשר גפנים אלו יש לי בידך, והענבים שבצרת מחמש מהם גם הם שלי היו, וראובן אומר ה' בצורות אלו מסרת בידי, וטעונות היו ובצרתים ואשלם לך, וה' טעונות אלו לא היו דברים מעולם³, ושלי היו מעולם, אם הם עומדות ליבצר שאינם צריכים עוד לקרקע, הרי הוא מודה מקצת מטלטלין, וכופר במקצת מטלטלין⁴. ולהלן יבואר שי"א שרק לענין בעל חוב הרי הם כמטלטלין. ואם לא היו עומדות ליבצר, הרי כופר בקרקע⁵, ומודה במטלטלין ואינו חייב שבועת מודה במקצת.

כשאומר לו י' גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר לא היו אלא ה', וכן שטענו תבואה יבשה העומדת ליקצר והודה לו במקצת וכפר לו במקצת, י"א⁶ שהרי זה נשבע עליה כשאר מטלטלין, והוא שאינם צריכים כלל לקרקע, שכל העומד ליבצר בבצור דמי, אבל אם הם צריכים לקרקע הרי הם כקרקע לכל דבר. ויש אומרים שאפילו עומדות ליבצר וחשובין כמטלטלין, לאו מודה מקצת הוא אלא הילך מיקרי שהרי עומדות לפניו בקרקע, וכן עיקר⁷.

וכשאומר לו עשרה⁸ ענבים מסרתי לך ובצרת ושלם כולם, והוא אמר שלא נמסר לו ולא בצר רק חמשה, י"א שהואיל ומסתעף מקרקע אף שעכשיו כל התביעה בבית דין הוא ממון גמור מ"מ מתחילה בעת נתינה היה קרקע ואינו נשבע. וי"א⁹ שעכשיו הוא תביעת ממון והו"ל מטלטלין, ונשבע.

³ בר"ן מתחילה [כתב] דמיירי שכבר בצר כל הענבים והתובע אומר שלם לי דמיהן והנתבע מודה לו במקצת ורוצה לשלם לו ובמותר כופר, ואפ"ה אם טענו שהפקיד בידו ענבים שהיו צריכים לקרקע עדיין הוה ליה כתובעו קרקע וא"צ לו לישבע שבועה דאורייתא, וכתב דאע"ג דבשעת התביעה כבר בצרן והטענה היא בדמיהן ואין כאן שבועת קרקע אלא שבועת מטלטלין, מ"מ כיון דעיקר הפקדון הוי במחבור לקרקע הרי הוא כתובע קרקע. ומסיק דהרשב"א חולק על סברא זו ומוקי לה בתבעו הענבים כו', כמו שנכתב כאן שחלקם לא בצר. וגם הראב"ד [פ"ה מטוען ה"ב] סבירא ליה כהרשב"א וכמו שכתבו הטור ומור"ם בסמוך בסוף הסימן. סמ"ע יא

⁴ כיון דקי"ל כל העומד ליבצר בבצור דמי והענבים שבחמשה הטעונות חשובות כמטלטלין, הרי הוא מודה מקצת מטלטלין וכופר במקצת מטלטלין, שהרי הוא מודה בחמש שבצרן ואכלן ורוצה לשלם אותם וזה אינו הילך, וכופר בענבים שעודם טעונות ומשום שהם כבצורות דמיין נשבע עליהם, דאי לאו כבצורות דמיין הוה קרקע והוה ליה מודה מקצת במטלטלין וכופר בקרקעות ולא היה צריך לישבע.

⁵ דאע"ג דההודאה היא בדבר המטלטל, מ"מ הכפירה היא בדבר הצריך לקרקע והוא כקרקע ואין נשבעין על כפירת קרקעות. סמ"ע שם יד

⁶ דעתהמחבר שם

⁷ ש"ך י

⁸ רמ"א שם ואורים טו

⁹ עיין תומים טז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

י"א¹⁰ שכל העומד ליבצר כבצור דמי ואינו כקרקע רק לענין כפירה והודאה במקצת, אבל לענין חיוב שומרים ושבועות שומרים ואפילו טענת מודה במקצת בשומרים הוא כקרקע. וי"א¹¹ שאינו כקרקע אף לשאר דברים. וי"א¹² שהרי הם כקרקע לכל דבר מלבד לענין גביית בעל חוב וגביית מזונות שהעומדים ליבצר כמטלטלין ואין גובים כיון שלא סמכה דעתם עליהם, שהרי כשיתבע ילכו ויבצרו אותם.

נחלקו הפוסקים¹³ במחובר לקרקע אבל אין צריך לקרקע כבר, כגון ענבים העומדים להבצר, אם דינם כקרקע לענין קנין.

¹⁰ נתיב"מ ב, ועיין תומים (סק"ג) דבררתי הך כפירה והודאה פירושו דתבעו הלויית לך עשרה נפנים, והלה אומר רק חמשה, או מכרתי לך עשרה, והלה אומר חמשה, וזהו ענין כפירה והודאה, אבל תבעו עשרה נפנים מסרתי לך לשמור והלה אומר רק חמש, בזה ס"ל לרמב"ם (פ"ה ממו"נ ה"ד) שהוא דברי מחבר דהו"ל כמחבר ואין נשבעין, ע"ש באריכות. ועיין שם דהעליתי דהרא"ש חולק וס"ל איפכא, לענין שבועה וכפל הואיל ולא דמי לכסף וכלים הו"ל כקרקע דאין נשבעין עליהם כלל, ומצינו המוחזק לומר קים ליה כהרא"ש וראב"ד. אורים יד ועיין קצוה"ח ד שם דהרמב"ם לשיטתו דסובר דשומרין בעי משיכה וכמ"ש בפ"ב משכירות (ה"ח), א"כ בענבים העומדים ליבצר אי אפשר במשיכה כיון דמחובר הוא, וקנין חזקה לא מהני ביה כיון דהוי כמטלטלין לא מיקני בחזקה, וע"כ לא משכחת אלא בתורת אגב דא"צ לקרקע כלל דנקנין אגב קרקע כשאר מטלטלין ע"ש במגיד משנה, וכיון דבקרקע לא נתחייב בשמירה גם במטלטלין שעליה לא נתחייב, וא"כ הכא נמי לא נתחייב במטלטלין שעליה כיון דאינו אלא אגב קרקע ודו"ק.

¹¹ סמ"ע שם יא דרישה ה

¹² דעת הש"ך שם ס"ק ט דלעולם אינו נשבע עליהן דדין קרקע יש להן, דהרמב"ם בפירוש המשנה פרק שבועות הדיינים [מ"ו] שכתב שם וז"ל, מחלוקת חכמים ור' מאיר היא בענבים העומדים ליבצר והלכה כחכמים, ולא כמו הראב"ד והרב המגיד והגהות מיימוני [אות ד'] פ"ה מהלכות טוען [ה"ד] שהבינו מדעת הרמב"ם שם שפסק כר' מאיר, וגם בש"ס מפרש פלוגתיהו במאי פליגי, משמע דקי"ל כחכמים, וכדקי"ל בכל דוכתא יחיד ורבים הלכה כרבים, ובפרט דתנן במתניתין להדיא ר' מאיר אומר כו' ואין חכמים מודים לו (כו'), כיצד [כו'] וחכמים אומרים כל המחבר לקרקע הרי הוא כקרקע, רק הרמב"ם חילק בין שומרים לשאר דברים כנזכר ובהו אינו נראה. חדא, דלא מסתבר לחלק בכך, ועוד, דא"כ הו"ל למתניתין לפרושי, ועוד, דא"כ ל"ל למתניתין למודה מקצת, אלא משמע דלחכמים בכל מילי המחבר לקרקע כקרקע דמי, וכן נראה מדברי רב האי גאון בספר משפטי שבועות שם דבכל ענין אין נשבעין על פירות המחברים לקרקע אלא נראה דוקא גבי בעל חוב ומזוני וכחאי גוונא דאין גובים ממטלטלים משום דלא סמכא דעתייהו עליהן וכדאיתא בפרק מציאת האשה [כתובות ס"ז ע"א] ושאר דוכתי טובי, והנך נמי מעיקרא לא סמכא דעתייהו אפירות שיהיו ביד יתמי לגדור בשעה שיבואו לגבות, אבל בעלמא בכל דוכתי כל המחבר לקרקע הרי הוא כקרקע, כן נראה לי וכן כתב בהגהות אשר"י פרק השואל [ס"י י"ט] וכן נראה דעת הראב"ד בהשגות שכתב בפ"ה מהלכות טוען [ה"ד] וז"ל, ולפעד"נ טעם נכון וכמו שכתבתי, דבעל חוב שאני דלא סמכא דעתייהו כלל כיון דברשות יתמי נינהו ועומדים לגדור וכל אימת דבעי גדרי להו כגדור דמי, דמימר קאמר אי תבענא להו לדינא גדרי להו. ואפשר גם התוספות והגהות אשרי והראב"ד כיונו לזה.

¹³ בשו"ע סימן קצנ סעיף א הביא דעת הרמב"ם שבאין צריך לקרקע דינם כמטלטלין, והרמ"א הביא בשם יש חולקין דעת הטור שגם בא"צ לקרקע דינם כקרקע, ועי' בסמ"ע שהאריך כאן מהא דסימן צה סעיף ב שהביא המחבר ג"כ לחלק לענין חיוב שבועה בין צריך לקרקע ובין א"צ לקרקע, ולא הגיה הרמ"א שם, ואילו בסימן שא סעיף ה לענין חיוב שומרים סתם גם המחבר שאפילו ענבים העומדים להבצר דינם כקרקע, וע"כ פירש הסמ"ע דסתם ענבים העומדים להבצר שנזכר בלשון הרמב"ם והשו"ע מיירי שצריכין קצת לקרקע, ולכן סתם המחבר בסימן שא שדינם כקרקע, אבל לענין קנין ואונאה ס"ל דאף צריכין קצת לקרקע לא הוי כקרקע, דסו"ס

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

כל הנזכר אינו אלא כשהסכסוך על ענבים, אבל על גפנים גופם לכו"ע הוי בקרקע¹⁴.

ב. לעולם אינו חייב עד שיטעננו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין ויודה לו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין

כבר התבאר לעיל דף מב: שאין מודה מקצת חייב לישבע עד שיטעננו דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין, וזה יודה לו דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין, שכן הוא משמעות הכתובים¹⁵ כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמר וגו' והוא כי הוא זה וגו'.

ולכן כשאמר¹⁶ לו בית מלא פירות יש לי בידך וזה אומר אין לך בידי אלא עשרה כורין, שהתביעה אינה דבר שבמדה כו' שהרי בית סתם קאמר ויש בית גדול ויש בית קטן ולא נקרא דבר שבמדה, דאף אם חסר קצת נקרא ג"כ מלא¹⁷. אף על גב דההודאה ישנה דבר שבמדה כו', או שמענו עשרה כורין וזה משיבו איני יודע כמה הם כי לא מדדתיים ומה שהנחת אתה נוטל פטור, ואפילו תבעו בית זה מלא פירות יש לי בידך לא חשיבה התביעה דבר שבמדה כו', שכשהוא מלא ממש מיקרי מלא וכשאינו מלא ממש אלא חסר מעט מיקרי גם כן מלא והרי אין כאן בתביעה דבר שבמדה כו',

אבל אם תבעו בית זה שהיו בו פירות עד הזיוז הוא קורה הבולטת מעליה לתוך הבית, מסרתי לך והלה משיבו לא היו אלא עד החלון חייב, שזה טוענו דבר שבמדה וזה מודה לו דבר שבמדה, והוא שהפירות שהוא מודה בהם

עומדים להבצר היום או מחר, והרמ"א סובר דאף שא"צ לקרקע כלל דינם בקרקע, והש"ך חולק, וסובר שלהרמב"ם והשו"ע אם צריך קצת לקרקע דינם בקרקע לכל מילי, וכ"כ הט"ז.

¹⁴ ש"ך יא, אורים שם יז

¹⁵ דתביעה הוא דבר שבמדה ובמשקל, גם בהודאה כתיב [שם ח'] כי הוא זה, דמשמע דבר מבורר וידוע. סמ"ע

מג

¹⁶ שו"ע ונו"כ פח כד

¹⁷ סמ"ע מה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

גם הם אינם כולם לפנינו כגון שהרקיבו¹⁸ בפשיעתו¹⁹, שחייב לשלם והו"ל מודה מקצת, דאם לא כן הו"ל הפירות שעד החלון שהם בפנינו כמו הילך ופטור.

ג. מנורה גדולה יש לי בידך אין לך בידי אלא ... אזור ...
קטנה פטור ... כור תבואה יש לי בידך והלה אומר אין לך
בידי אלא לתך חייב מנורה בת עשר ליטרין יש לי בידך אין
לך בידי אלא בת חמש ליטרין ... במנורה של חליות ...
הואיל ויכול לגררה ולהעמידה על חמש ליטרין

תבעו מנורה²⁰ גדולה והודה לו בקטנה פטור, דשני מיני מנורות הן ומה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו, כיון שאינו עשוי בתבניתו כמו גדולה, רק בתבנית אחר²¹.

אבל אם תבעו מנורה בת י' ליטרין והודה לו בשל ה' ליטרין חייב, שאפשר לומר אותה מנורה שתובעו היא שהודה לו אלא שגרר ממנה עד שהוקלה מעשר לחמשה, מה שאין שייך לומר כן בתבעו בגדולה והודה לו בקטנה שהרי השוני בצורה ולא במשקל. ואם תבעו מנורה של פרקים בכל ענין חייב, בין תובעו גדולה והודה לו בקטנה בין תובעו בת עשרה ליטרין והודה לו בת חמשה ליטרין, דבכולן איכא למימר מה שטענו הודה לו אלא שגררה או שלקח ממנה חוליא אחת או שתיים או יותר ומודה בשאר.

¹⁸ עדיין הם ניכרים רק יש בהם רקב, אבל אם נאבדו לגמרי א"כ לא הו"ל הודאה רק בשוה פרוטה כיון דא"א לידע כמה היה, כן כתב הש"ך (סקמ"ו). ואין דבריו נראים, כיון דאמר חייטין היה עד החלון למה אי אפשר לידע כמה שוים, נמדוד כמה כור חייטין יש עד החלון ובכמה דמי הכור, רק גבי מה שהנחת אתה נוטל, שמה צ"ל שהם בעין רק הם רקובים, דאי נאבדו איך שייך מה שהנחת אתה נוטל, וצ"ל דהם רקובים, דאל"כ מה איריא שאינו דבר שבמדה תיפול דהו"ל הילך, ופשוט. אורים נא

¹⁹ . ואף על גב דבמשנה [שם מ"ב ע"ב] וגם בטור [סעיף כ"ח] ובדברי המחבר כתבו שאמר לו מה שהנחת אתה נוטל, וקאי גם אזה, גם בהרקיבו שייך לומר האי לישנא, וכאילו אמר אתה תובעני פירות עד הזיו, הלא המה כמו שהנחת ואינם אלא עד חלון וכך אתה נוטל, ואם הרקיבו אשלם לך באותו שיעור, כיון שנרקבו בפשיעתו, וכן פירש ג"י (ב"מ ב' ע"א מדפי הרי"ף), אבל אם נרקבו בלא פשיעתו ג"כ לא מיקרי מודה מקצת, שהרי אינו מודה לו בחיובו כלל. סמ"ע מז

²⁰ שו"ע ונו"כ פה ה לבוש וסמ"ע שם מט

²¹ אורים נג וכ"ה בנתיב"מ שם כ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

וכן אם תבעו אזור, בין תבעו אזור גדול והודה לו בקטן בין תבעו אזור בת י' ליטרין והודה לו בת ה' ליטרין פטור, דמה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו, שהרי אין לומר שגררו שראשיה ניכרין, ולא שייך לומר דחתך ממנה וקיצרה²².
ואם תבעו אזור של פרקים, חייב בכל ענין שאפשר ליקח ממנה חוליות.

**ד. המלוה את חברו על המשכון ואבד המשכון ... סלע
הלויתך עליו ... סלע הלויתני עליו וסלע היה שוה פטור
... ושלשה דינרים היה שוה חייב ... ושתים היה שוה ...
וסלע היה שוה פטור ... וחמשה דינרים היה שוה חייב ומי
נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את
הפקדון**

כבר התבאר במסכת ב"מ דף לד: שהואיל ונפסק הלכה שהמלוה²³ את חברו על המשכון הרי זה כשומר שכר²⁴, לפיכך המלוה לחברו על המשכון ואבד או נגנב בלא אונס הרי נתחייב המלוה בדמי המשכון.

ואם אמר המלוה סלע הלויתך עליו ולא היה שוה אלא שקל שהוא חצי הסלע, ושואל מן הלוח עור שקל כי הלוחו סתם ולא פירש שמקבלו בשביל כל החוב, והלוח אומר סלע הלויתני עליו וסלע היה שוה ואומר תן לי משכוני ואני אתן לך סלע, הרי המלוה נשבע תחלה שבועת השומרים שאינו ברשותו, ושבועה זו אינה מן התורה אלא חז"ל תקנוה משום שמא עיניו נתן בה, והיא שבועת המשנה שצריך לישבע אותה בנקיטת חפץ, ואחר כך נשבע הלה היסת שהיה שוה כנגד החוב ונפטור.

ודוקא המלוה נשבע תחלה ואחר כך משביעין את הלוח, שאם ישבע הלוח תחלה חיישינן שמא לאחר שנשבע יוציא הלה את המשכון ונראה שלא היה

²² מה שאין כן ביריעה דיכול לחתוך ממנה ולא יהיה ניכר. סמ"ע שם נ

²³ שו"ע ונו"כ עב ב ט

²⁴ גם למ"ד דנעשה עליו שומר חנם שייכים דינים הללו, דהרי מ"מ חובו שכנגד המשכון מפסיד, וכמ"ש, ומשום הכי כתב הטור [סעיף ה'] דינים הללו אליבא דכו"ע ע"ש. סמ"ע כמ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

שוה כל כך ונמצא שם שמים מתחלל, לכך ישבע המלוה תחלה שאינו ברשותו ולא יוכל אחר כך להוציאו.

אמר המלוה סלע הלוייתך עליו ושקל היה שוה, והלוה הודה במקצת ואומר סלע הלוייתני ולא היה שוה אלא שלשה דינרין, והרי לפי הודאתו חייב לשלם לו המקצת שמודה לו והוא דינר דסלע הוא ד' דינרין, ישבע המלוה תחלה שבועת המשנה בנקיטת חפץ שאינו ברשותו, ואחר כך ישבע הלוה שבועת התורה כמה היה שוה שהרי הודה במקצת וישלם לו הדינר שהודה.

המלוה לחבירו על המשכון ואבר או נגנב בלא אונס אם הלוה²⁵ תובע למלוה ואומר סלע הלוייתני עליו ושתים היה שוה, ותובעו שישלם לו מה שהיה המשכון שוה יתר על מה שהלוהו מחמת שפשע בשמירתו, והמלוה אומר לו יהי כדברייך שפשעתי הרי המשכון לא היה שוה אלא סלע כמו שהלוייתך ואין אני חייב לך כלום, אם הלוה מאמינו שנאבדה ממנו ואינו ברשותו, או שיש לו עדים שנאבד ממנו ואינו עוד ברשותו, והרי אין כאן שבועת המשנה שהיא בנקיטת חפץ לישבע שאינו ברשותו, נשבע המלוה היסת ונפטר כדין כופר בכל.

ואם אין הלוה מאמינו וגם אין לו עדים שנאבד, הרי צריך לישבע המלוה שבועת המשנה בנקיטת חפץ שאינו ברשותו, ומגלגל עליו שבועה זו²⁶ שלא היה שוה יותר ממה שהלוהו.

ואם המלוה מודה במקצת שאומר הלוה סלע הלוייתני עליו ושתים היה שוה ואמר המלוה שלא היה שוה אלא חמשה דינרין, משלם לו הדינר שמודה וישבע שבועת התורה שלא היה שוה יותר מחמשה דינרין כדין כל מודה מקצת, ואם אינו מאמינו שנאבד וגם אין לו עדים שנאבד ממנו, מגלגל עליו בתוך שבועתו לישבע שאינו ברשותו.

²⁵ שו"ע ונו"כ שם יב

²⁶ פירוש, וישבע שבועה דאורייתא כדין מודה מקצת. והמחבר נקט לשון הטור, ולא כלשון הרמב"ם שכתב בו איפכא, שישבע שאינו ברשותו ויגלגל עליו שבועה שלא היה שוה יותר. ונראה דלדינא לא פליגי. סמ"ע שם לו, וכן עיין בש"ך מו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

ואם אמר לו הילך הדינר שהוא היה שוה יותר ממה שהלוייתך, או שאמר לו יש לי בידך בכדי שהיה שוה יותר על החוב, הרי אין כאן מודה מקצת²⁷ ואינו נשבע אלא היסת כדין כופר בכל ונפטר אם זה מאמינו או יש לו עדים שנאבד, אבל אם אינו מאמינו ואין לו עדים, הרי חלה שבועת המשנה בנקיטת חפץ שאינו ברשותו ומגלגל עליו באותה שבועה אם היה שוה יותר מחמשה דינרין.

דף מג:

**ה. האי מאן דאזפיה אלפא זוזי לחבריה ומשכן ליה קתא ...
יכול הוא שיאמר לו כלום הלוייתי אלא על המשכון אבד
המשכון אבדו מעותיך אבל המלוה אלף זוז בשטר והניח
משכון בידו דברי הכל אבד המשכון אבדו מעותיו**

כבר התבאר במסכת ב"ק מז: וב"מ פא: שהמלוה על המשכון, בין שמשכנו בשעת הלואה ובין שלא בשעת הלואה²⁸, יש אומרים²⁹ שדינו כשומר שכר³⁰ על המשכון³¹, ולשיטה זו אם נאבד המשכון או נגנב, אם המשכון שוה בדמי

²⁷ שגם זה מחשב כופר הכל, שהרי אינו רוצה ליתן לו כלום. סמ"ע שם לו

²⁸ עיין ש"ך סימן עב סוף סק"ט ובסימן צו סק"ה שאם משכנו שלא ברשות חייב אף באונסין (וכתב באמרי ברוך בשם הריטב"א שאם נאנס חייב כשעת לקיחת המשכון), ובקצה"ח סימן עב סוף סק"ג ובסימן צו סק"ח כתב שאין דינו כגזלן, שהרי נמלו בחובו, ומה שחייב באונסין אינו אלא משום דמסתמא ע"ד כן נמלו שאם יאבדו מעותיו, והיינו דוקא כנגד מעותיו, אבל שלא כנגד מעותיו פטור מאונסין, ודלא כדמשמע מדברי הש"ך. וצ"ע שבשו"ע סימן שנט סעיף ו כתב בהדיא שהחוסף משכון שלא ברשות ב"ד, אף על פי שחייב לו ה"ז גזלן, ואצ"ל אם נכנס לבית חבירו ומשכנו (עי' ש"ך שם שדן אם נפסל לעדות, ועי' שו"ת שבו"י ח"א סימן קנב), שוב ראיתי שבשו"ת אחיעזר ח"א סימן כב עמד בזה, עיין שם באריכות, ובאבן האזל פ"ז מה' מלוה

²⁹ שו"ע ונו"כ עב ב

³⁰ שנהנה מפרוטה דרב יוסף, והיינו שבשעה שעוסק במצות הלואה ופטור באותה שעה מלתת פרוטה לעני, בההיא הנאה נעשה ש"ש, ודעת כמה פוסקים דלאו משום פרוטה דשעת הלואה הוא אלא משום שעת שיטוח וניעור, והיינו בשעה שמורה בשמירת המשכון פטור מלתת פרוטה לעני מדין עוסק במצוה, עי' ש"ך סק"י ובנה"מ סק"ז

³¹ ומבואר בפוסקים שהמלוה דינו כשומר וצריך לעסוק בשמירת המשכון כדין כל שומר בפקדון, והיינו בשיטוח וניעור וכיוצא בזה כמו שנתבאר בסימן רסז גבי אבידה ובסימן רצב גבי פקדון (וכשמשתמש במשכון לצורך שמירתו, נראה שגם מותר ליהנות בעת ההשתמשות, באופנים שמותר באבידה ובפקדון, ואין בזה משום רבית, כיון שאינו נהנה מן הלואה אלא משום צורך המשכון), ומבואר בש"ך סימן עב ס"ק קסז שבה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

החוב אין לאחד על חבירו כלום, ואם שוה פחות מדמי החוב משלם הלוחה היתרון, ואם שוה יותר מהחוב מחזיר המלוה היתרון.

ויש אומרים³² שאין דינו אלא כשומר חנם³³ על המשכון, ולכן כשנגנב או נאבד אף על פי ששוה יותר מהחוב אינו צריך להחזיר ללוה היתרון, אבל מה ששוה המשכון כנגד החוב הפסיד ואינו יכול לגבות מן הלוחה³⁴.

לדעת האומרים שדינו כשומר חנם, אף בהלוהו פירות הדין כן³⁵, אבל בהלוואה על צד ריוח³⁶, לכו"ע דינו כשומר שכר על כל המשכון, וכן אם משכנו עבור חוב מכירת סחורה, שהמוכר נהנה מכך. ויש אומרים³⁷ שהוא הדין במשכון שעשאו אפותיקי מפורש לגבות ממנו דינו כשומר שכר על כל המשכון.

אם פשע המלוה בשמירת המשכון, לכו"ע חייב³⁸, ואם התנו בפירוש שאינו מקבל אחריות המשכון, אפילו כשומר חנם אינו, ופטור אפילו מפשיעה³⁹.

חמור משכון מפקדון, שבפקדון אם המפקיד בעיר פטור משיטוח וניעור, שיבא המפקיד עצמו ויקחנו לשטחו ולנערו, אבל במשכון לא יתן לו המלוה. ובערוה"ש סוף סימן רצב כתב שגם לבא לבית המלוה ולנערו שם אינו יכול, שהמלוה יקפיד עליו.

³² רמ"א שם ולמעשה סיים הרמ"א שמספיקא לא מפקינן ממונא, ועי' ש"ך ובאחרונים שם לענין מענת קים לי. לדעת כמה פוסקים דהלכה כרבה דלית ליה דין פרוטה דרב יוסף, ודעת הש"ך ס"ק יז שאפילו להפוסקים כרבה, היינו דוקא במשכון בשעת הלוואה, אבל שלא בשעת הלוואה, מ"מ קונה מדר' יצחק ונעשה ש"ש משום שיכול לקדש בו אשה, או משום דתפס ליה אוזוי (בשער המלך פ"ה מה' אישות מסתפק אם מדר' יצחק קונה שיהא חשוב לכם לענין לולב ביום טוב ראשון, ועי' אורחות"י סימן תרמט סעיף ד ובהנהגות מהרש"ם שם, ובאמרי בינה סוף חלק או"ח אות יג).

³⁴ אף על פי ששומר חנם פטור מגניבה ואבידה, כתבו הסמ"ע והש"ך בשם התוס' דהוי כאילו התנה בפירוש שאם יגנב או יאבד יפסיד חובו.

³⁵ עי' שו"ע סימן עב סעיף ב' וש"ך שם ס"ק מז בדעת הרמ"א

³⁶ והמעם עפ"י מ"ש התוס' שבהלוואה אינו נעשה ש"ש בהחיא הנאה דתפס ליה אוזוי, שהרי אילו לא הלוהו לא היה צריך למשכון, ואינו נהנה בהלוואה, משא"כ באומן נעשה ש"ש שהרי נהנה בשכר מלאכתו, וא"כ גם בהלוואה בריוח הרי נהנה, ושייך שוב המעם דתפס ליה אוזוי. והתומים כתב שבהלוואה בעיסקא, כיון שמחציתו פקדון ה"ז כשמירה בבעלים, ובערך ש"י האריך בזה, וכתב בשם שו"ת הרח"כ שאם לקח המשכון קודם נתינת המעות, הרי כבר נתחייב המלוה בשמירתו קודם שנתחייב המתעסק בשמירת העיסקא, ואין כאן שמירה בבעלים, ובשו"ת שו"מ מהדו"ג ח"ג סימן מז כתב דסוגיין דעלמא דלא כהתומים, ועי' ישועות יעקב שם, שו"ת נור ארי' יהודא חו"מ סימן קכח, ובד"נ כלל נד סימן מא, ארחה"מ כלל מח.

³⁷ נה"מ שם ס"ק יא, וביאר בערוה"ש דהיינו שאמר לו שאם לא ישלם עד זמן פלוני יוחלט המשכון, והוי קצת כשלו, ומ"מ סיים שאם נאנס פטור וחייב הלוחה לשלם לו.

³⁸ רמ"א שם

³⁹ שו"ע ונו"כ שם ז ואם הזיקו חייב, עי' קצה"ח ונה"מ שם, ועי' חידושי רעק"א סימן שה סעיף ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

נאנס המשכון, לב' השיטות פטור המלוה⁴⁰, וצריך הלוח לשלם לו עד פרוטה אחרונה, אלא שיש אומרים שאם משכנו שלא בשעת הלואתו.

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שם שהרי אפילו ש"ש פטור מאונסין, והיינו כשהוברר שנאנס, ועי' בנו"כ שם לענין נאמנות המלוה. ואפילו לסברת התוס' דהוי כאילו התנה שיפסיד חובו, היינו דוקא בגו"א דשכיח, אבל באונס דלא שכיח לא קיבל עליו. וכתב בשו"ת מהר"ם שיק חו"מ סימן מח שלפי טעם זה ה"ה בגניבה באונס, אף לדעת האומרים שש"ש דעלמא חייב, כמ"ש בסימן שג סעיף ב, במשכון שאינו מדין ש"ש ממש, אלא משום דהוי כאילו התנה, על גניבה באונס לא התנה ופטור, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

